

פרשת פנחס – עיקר האדם הוא העשייה היום יומית

קיומו של עולם

בפרשתנו מוזכר קרבן התמיד, קרבן שעל פי ההלכה ראוי לאומרו בכל יום, וכפי שכתב הרב אליעזר מלמד (פניני הלכה, תפילה) ש"כיוון שמנהג אמירת פרשת התמיד מבוסס על דברי חז"ל בתלמוד, ואף תקנו את זמן תפילת שחרית כנגד תמיד של שחר, לפיכך נהגו ישראל את פרשת התמיד בכל יום עד שאמירתה נקבעה כחובה". (לכן מי שאין לו זמן לומר את כל פסוקי דזמרה וגם פרשת התמיד והקטורת מוטב שידלג על המזמורים לפני 'ברוך שאמר' ואפילו על 'יהי כבוד', 'ויברך דוד' ושירת הים בכדי לומר את פרשת התמיד).

נסה להבין מה יש בה בפרשת התמיד שמעלתה כה גדולה, עד כדי כך שנאמר בגמרא (תענית כח) שבה תלוי קיומו של עם ישראל:

"ויאמר: ה' אלוהים במה אדע כי אירשנה?', אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם! שמא חס ושלומו ישראל חוטאים לפניך ואתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? – אמר לו: לאו. – אמר לפניו: רבוננו של עולם, במה אדע? – אמר לו: קחה לי עגלה משלשת וגו'. (כלומר, בזכות הקורבנות) – אמר לפניו: רבוננו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? – אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, כל זמן שקוראין בהן מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן, ומוחל אני על כל עונותיהם."

המדרש מוסיף ומעמיד את עניינו של קורבן התמיד בנקודה אחת יסודית (הובא בכמה מקומות וביניהם, ה'עין יעקב' והמהר"ל):

"בן זומא אומר: מצינו פסוק כולל יותר והוא 'שמע ישראל וכו', בן ננס אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא 'ואהבת לרעך כמוך', שמעון בן פזי אומר מצינו פסוק כולל יותר והוא 'את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערביים', עמד ר' פלוני על רגליו ואמר הלכה כבן פזי דכתיב 'ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וכו'."

נשוב לשאלה בה פתחנו ונמקד אותה, מה יש בפרשת התמיד שהופך אותה לכלל היסודי ביותר בתורה, לדבר המבטיח שהעולם ימשיך להתקיים?

ערך ההתמדה היום יומית

התשובה היא שהתמיד מייצג את התמידיות והקביעות, את ההתמדה מתוך מסירות יום יום, בוקר וערב. התמיד מלמד אותנו שהעולם לא יבנה על ידי מעשים גדולים וחד פעמיים, אלא בעבודה תמידית יומיומית המעידה מהי מטרת חיינו בוקר וערב – תמיד. קורבן התמיד הוא קורבן פשוט ורגיל לכאורה אך בו הכל תלוי. העולם תלוי בהתמדה ובמסירות הנפש היומיומית, וכפי שכותב המהר"ל: "ומה שאמר בן פזי את הכבש האחד תעשה בבוקר הוא כלל גדול בתורה יותר, רצה לומר מה שהאדם עובד ה' יתברך בתמידות גמור והוא עבדו, וכמו שהעבד לא סר עבודתו מן האדון שלו רק הוא עובדו תמיד..."

זוהי עבודתנו העיקרית להתמיד, להתמיד בלימוד, להתמיד בתפילה, להתמיד בחינוך ולהתמיד בעלייה והתקדמות יום אחר יום – זהו הכלל הגדול ביותר בתורה.

בשחיקה מתמדת

אנו מצויים בעולם גשמי וחומרי, עולם בו לרוחניות ולקשר עם הקב"ה יש שחיקה מתמדת, שכן כל אשר נראה לעינינו הוא כיצד החומר, הכלכלה, החברה וכו' הם המובילים תהליכים וקובעים מה יהיה ומה יקרה, ואילו האמונה וההבנה העמוקה שמה שבאמת קובע הוא העניין הרוחני, האלוקי- זהו דבר שלא נראה בעיניים ולכן נשחק.

הרב קוק זצ"ל מבאר ב'עולת ראייה' (ודברים דומים מצאנו גם אצל רבי נחמן מברסלב):

"בפנמיות יסוד החיים שלנו מונח אוצר קדוש, יקר ומרומם מאד, שהוא מצד עצמו עומד הוא למעלה מכל פגם, קשור הוא בהאור האלוקי הממולא צחצחות אין קץ, ויושר וצדק, חסד ואמת, אהבה וגבורה הוא מלא תמיד" - כלומר, באמת פנימיות חיינו מלאה בקודש עליון ואנו דבוקים לקב"ה.

וממשיך הרב וכותב:

"אלא שהצורך של ירידת הנשמה, וקישור ערכי החיים בתחומים מצומצמים ובתכונות חומריות הוא המביא את האפשרויות של הטבעה, של ירידה ושל שיקוע תדירי במעבי החטא" - דהיינו, הירידה לעולם הזה גורמת לשחיקה מתמדת, לירידה, לשכחה של האמת הגדולה של חיינו, של גודל קדושת נשמתנו ושל ההבנה שהעולם הרוחני הוא הפועל, היוצר והמקדם.

דבר זה דומה לתולעת שלאט לאט מהרסת כל הנקרה בדרכה. וכנגד תולעת זו אנו צריכים כל הזמן לעלות. וכפי שכותב הרב "ולעומת זה פועלת היא ההעלאה התדירית, מיסוד קדושת התמיד, עולת תמיד, באותיות תולע". אנו צריכים העלאה תמידית כנגד השחיקה התמידית. העולה נלחמת בתולע.

להעלות את השגרה

לצורך העלאה תמידית זו נבחרו שני כבשים. הכבש מייצג את חיי השגרה, שהרי אלו הם תכונותיו של הכבש שהולך עם העדר בנחת ושלווה. ואנו רוצים לקחת את הכבש, את השגרה, את חיי היומיום הרגילים ולהעלותם להקב"ה. אנו כציבור וכאומה רוצים להפוך את השגרה היומיומית, את הבוקר והערב, לעלייה יומיומית. ולא עליה של קפיצות ודילוגים אלא עליה הדרגתית ומתמידה של שלב אחר שלב.

כחלק מסדרי החיים הקבועים, המצריכים עליה מתמדת מידי יום ביומו, אנו מוסיפים ביום השבת עוד שני כבשים (כפי שמופיע בהמשך הפרשה) - דבר שמבטא עלייה והתעלות כפולה, שחוץ מהמסגרת הקבועה של כבש בבוקר וכבש בין הערביים אשר מתחמים את כל עבודתנו, מוסיפים ביניהם עוד שני כבשים, לומר שלא די בעליה מתמדת בכל ימות החול, אלא יש צורך ביום בו יהיה ריכוז של המאמץ ותופיע עליה כפולה.

המתמיד ראוי להנהגה

ע"פ דברינו ניתן גם להסביר את סמיכות העניינים בפרשתנו שפותחת במעשהו היוצא הדופן והחד פעמי של פנחס, ממשיכה במינויו של יהושע למנהיגם של ישראל ומיד אח"כ מדברת על פרשת התמיד. יהושע לא עשה מעשים מופלאים ככלב ופנחס, יהושע זכה בהנהגה בגלל התמדתו המופלאה כפשוט הפסוק: "ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל" וכדברי המדרש בפרשתנו: "יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלות הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נוצר תאנה יאכל פריה.", וכן מבואר בהרבה מקומות נוספים שיהושע עינינו התמדה ומסירות, ולכן הוא היה זה שנבחר להנהגתם של ישראל.

העשייה היום היום היא הקובעת את מעמדו של האדם

שאנו מתבוננים בחיינו אנו מגלים שכל הדברים הגדולים תלויים בעשייה היום יומית, כדי שתהיה זוגיות טובה ואוהבת, יש צורך בעשייה יום יומית של אהבה, לא מתנה גדולה ולא חוויה גדולה חד פעמית או שנתית הם שבונים את הקשר אלא עשייה יום יומית של אהבה, עזרה הדדית, התעניינות, מילים טובות, וכך בכל משמעותי בחיים כמו העשייה החינוכית שלנו, החברתית, הקהילתית וכו'... לכן חז"ל כל כך מייקרים את חשיבות הקביעות - השאלה שנשאל האדם ביום הדין הוא האם קבעת עיתים לתורה, כדברי הפסוק הנדרש בכמה מקומות בגמרא על הקביעות: "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמר מזוזות פתחי, כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה", מי שיודע להיות קבוע בחיבור לקב"ה הוא הזוכה לחיים, כסיפור המופלא במדרש (ילקו"ש משלי תת"ק):

מעשה באשה אחת שהזקינה הרבה ובאת לפני רבי יוסי בן חלפתא, אמרה לו: רבי זקנתי יותר מדאי ומעכשיו חיים של ניוול הם שאיני טועמת לא מאכל ולא משתה, ואני מבקשת לפטור מן העולם. אמר לה: במה הארכת כל כך ימים? אמרה לו למודה אני אפילו יש לי דבר חביב אני מנחת אותו ומשכמת לבית הכנסת בכל יום אמר לה מנעי עצמך מבית הכנסת שלשה ימים זה אחר זה, הלכה ועשתה כך

וביום השלישי חלתה ומתה, לכך אמר שלמה "אשרי אדם שומע לי..." , מה כתיב אחריו "כי מוצאי מצא חיים".

כשאין מזבח

לצערנו, בימים אלו אנו מתאבלים על כך שכל הסדרים המופלאים הללו, שמפאת הזמן והמקום לא המשכנו לפרט את עניינו של ראש חודש וקורבנותיו, ומטרת קורבן כל חג וחג ועניינו, לא מתקיימים כיום בישראל.

ואף על פי כן על כל אדם ואדם ללמוד סדרים אלו ולהשתדל ליישם בחייו, במשפחתו ובקהילתו. התורה מלמדת אותנו סדרי חיים לכל, והיכולת לבנות סדר חיים בו יש התעלות יומיומית מתמדת הינה יכולת חשובה ויסודית.

יהי רצון שנזכה לבנות סדרי חיים בהם האדם הולך ומתעלה מיום ליום ומשעה לשעה. וכמובן השבת היא המובילה את כל תהליך ההתעלות, ובעז"ה נזכה להחזרת תמידיים כסדרם ומוספים כהלכתם.